

Jean-Paul Sartre

De teerling is geworpen

ROMAN

Uit het Frans vertaald door
A. Glavimans en C. de Ligt-van Rossum

MEULENHOFF

Eenentwintigste druk 2017

ISBN 978-90-290-9200-5

ISBN 978-94-023-0927-0 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel *Les jeux sont faits*

Omslagontwerp: Moker Ontwerp

Zetwerk: Mat-Zet bv, Soest

© 1947 Les Editions Nagel, Parijs

© Nederlandse vertaling 1970, 1974, 2017 Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De kamer van Eva

Een kamer waarin door de halfgesloten zonneblinden slechts een enkele lichtstraal binnendringt.

Een straal valt over een vrouwenhand waarvan de krampachtig samengetrokken vingers over een pelsdeken strijken. Het licht glanst in het goud van een trouwring, valt over de arm en over het gelaat van Eva Charlier... Haar ogen zijn gesloten, haar neusvleugels samengetrokken, ze schijnt pijn te hebben, woelt en steunt.

Een deur gaat open en een man staat onbeweeglijk in de opening. Hij is keurig gekleed, heeft bruin haar, mooie donkere ogen en een klein snorretje dat zijn bovenlip vrijlaat, waarschijnlijk is hij ongeveer vijfendertig. Het is André Charlier.

Hij kijkt gespannen naar zijn vrouw, maar in zijn blik is alleen een koele belangstelling zonder enige tederheid.

Hij komt binnen, sluit zacht de deur, loopt op zijn tenen het vertrek door en nadert Eva, die hem niet heeft horen binnenkomen.

Ze ligt uitgestrekt op het bed. Over haar nachthemd

draagt zij een heel modieuze kamerjapon. De pelsdeken bedekt haar benen.

Een ogenblik kijkt André Charlier naar zijn vrouw, op haar gelaat is te zien dat ze pijn heeft; dan buigt hij zich over haar heen en roept zachtjes: ‘Eva... Eva...’

Eva doet haar ogen niet open. Ze is met een van pijn vertrokken gezicht in slaap gevallen.

André richt zich weer op, wendt zijn hoofd naar het tafeltje aan het hoofdeinde van het bed, waarop een glas water staat. Uit zijn zak haalt hij een flesje, brengt het bij het glas en laat er langzaam een paar druppels uit lopen.

Maar wanneer Eva haar hoofd beweegt stopt hij het flesje vlug weer in zijn zak en slaat met een scherpe en harde blik zijn slapende vrouw gade.

De zitkamer bij Charlier

In de aangrenzende zitkamer leunt een jong meisje tegen het wijdgeopende venster en kijkt naar beneden in de straat. Van de weg komt het naderend ritmisch gescandeerde geluid omhoog van een troep die in de pas loopt.

André Charlier komt het vertrek binnen en sluit de deur. Hij heeft zich nu een zorgelijk gelaat aangemeten. Op het geluid van de weer dichtgaande deur heeft het meisje zich omgekeerd.

Zij is knap en jong, misschien zeventien; hoewel ernstig en gespannen, is haar gezichtje nog heel kinderlijk gebleven.

Buiten barst opeens, op de maat van de op het plaveisel hamerende laarzen, een afgebeten marslied los.

Met een driftig gebaar doet het meisje het raam dicht; het is haar aan te zien dat ze haar zenuwen slechts met moeite in bedwang houdt en terwijl ze zich omwendt zegt ze met iets geprikkelds in haar stem: 'Sinds vanochtend trekken ze zonder ophouden voorbij!'

Zonder te laten blijken dat hij haar ziet doet André enige passen en blijft dan met een schijnbaar zeer aangedaan gezicht bij een canapé staan. Het meisje gaat naar hem toe, kijkt hem angstig en onderzoekend aan. Hij richt het hoofd op, laat zijn blik over haar heen gaan en zegt vervolgens met een fatalistische trek op zijn gezicht: 'Ze slaapt...'

'Denk je dat ze beter kan worden?'

André antwoordt niet.

Het meisje dat zenuwachtig is, steunt met een van haar knieën op de canapé en schudt de arm van André. Zij huilt bijna.

Plotseling barst ze los: 'Maar behandel me dan toch niet als een klein kind! Antwoord me.'

André kijkt naar zijn jonge schoonzus, streelt zacht over het haar en dan met alle broederlijke tederheid en bedwongen smart die hij in zijn stem kan leggen, zegt hij zacht: 'Je zult al je flinkheid nodig hebben, Lucette.'

Lucette barst in snikken uit en legt haar hoofd op de leuning van de canapé. Haar wanhoop is oprecht, diep, doch heel jeugdig en heel egoïstisch; zij is nog niet veel meer dan een verwend kind...

André mompelt zacht: 'Lucette...'

Zij schudt haar hoofd: 'Laat me toch... laat me toch... Ik wil niet flink zijn, het is tenslotte te onrechtvaardig! Wat

moet er van mij terechtkomen zonder haar...'

Terwijl hij het haar, daarna de schouder van het jonge meisje blijft strelen, houdt André aan: 'Lucette! Bedaar wat... toe...'

Ze maakt zich los, laat zich op de canapé vallen, en met het hoofd in de handen en de ellebogen op de knieën, steunt ze: 'Ik hou het niet meer uit! Ik hou het niet meer uit!'

André loopt om de canapé heen. Nu er niet meer op hem wordt gelet heeft hij zijn hardvochtige uiterlijk weer terug en hij bespiedt het meisje dat verdergaat: 'De ene dag heb je nog hoop, de volgende dag is er geen hoop meer! Het is om gek van te worden... Weet je eigenlijk wel wat zij voor mij betekent?'

Ze draait zich plotseling om naar André, wiens gelaat ogenblikkelijk weer een meewarige trek krijgt.

'Het is veel meer dan alleen mijn zusje, André...' vervolgt ze door haar tranen heen. 'Het is ook mijn moeder en mijn beste vriendin... Jij kunt dat niet begrijpen, niemand kan het begrijpen!'

André gaat naast haar zitten. 'Lucette!' zegt hij licht verwijtend, 'het is mijn vrouw...'

Ze kijkt hem verlegen aan, geeft hem dan een hand. 'Dat is waar, André, neem me niet kwalijk... Maar weet je, zonder haar zal ik me zo alleen voelen op de wereld...'

'En ik dan, Lucette?'

André trekt het jonge meisje tegen zich aan. Zij laat zich met veel vertrouwen gaan, met veel onschuld, en legt haar hoofd op de schouder van André, die huichelachtig ver-

volgt: 'Ik wil niet, dat je denkt: ik ben alleen, zolang ik bij je zal zijn. Wij zullen elkaar nooit in de steek laten. Ik ben er zeker van dat dat de wens van Eva is. Wij zullen in hetzelfde huis blijven wonen, Lucette.'

Lucette heeft gerustgesteld haar ogen gesloten en snottert als een kind.

De straat van de samenzweeiders

Een detachement van de militie van de regent slaat een volksstraat in. De mannen lopen met zwaar gestamp van hun schoenen, het gezicht onder de platte pet met kleine klep, het bovenlichaam strak onder het donkerkleurige hemd, waarover de blinkende koppelriem loopt, de automatische pistolen aan een draagband. Opeens heft de marcherende troep een krijgshaftig gezang aan. Sommige mensen draaien zich om, andere maken een omweg of gaan hun huizen binnen.

Een vrouw die een kinderwagen voortduwt, maakt langzaam, zonder vertoon, rechtsomkeert, en verwijdert zich tussen de zich verspreidende voorbijgangers. De troep trekt steeds verder. Op enige af stand gaan hem twee gehelmde militairen met een mitrailleur onder de arm vooraf... Naarmate de troep verder schrijdt, loopt de straat leeg, zonder zich te haasten maar als een duidelijke manifestatie van vijandigheid. Een groep vrouwen en mannen, die voor een kruidenierswinkel in de rij staan, verspreidt zich langzaam als gehoorzaamend aan een onuitgesproken order. Sommigen gaan de winkels binnen, anderen de ingang van de huizen. Verderop la-

ten huisvrouwen de groentekarretjes in de steek waar ze omheen stonden en ze verspreiden zich, terwijl een jongen met zijn handen in zijn zakken opzettelijk heel langzaam vlak voor de voeten van de soldaten de straat oversteekt.

Tegen de muur geleund bij de deur van een armelijk uitziend huis kijken twee jonge en potige mannen met een spottende blik naar het voorbijtrekken van de troep, de rechterhand in de zak van hun jasje.

De kamer van de samenzweerdere

Een armzalig gemeubileerde kamer vol sigarettenrook. Van iedere kant van het raam kijken vier mannen in de straat, ervoor zorgend dat ze van buitenaf niet te veel gezien kunnen worden.

Het zijn Langlois, lang, benig met een geschoren gezicht; Dixonne, mager en zenuwachtig, met een klein baardje; Poulain, een ijzeren bril op en met grijs haar, en Renaudel, een grote krachtige man, rood en glimlachend.

Zij lopen naar het midden van het vertrek, waar hun kameraad Pierre Dumaine met zijn armen geleund op de tafel, waarop vijf glazen en een fles staan, rustig rookt.

Het magere gelaat van Dixonne vertoont ongerustheid. Hij vraagt aan Pierre: ‘Heb je het gezien?’

Pierre neemt kalm zijn glas op, drinkt, zegt vervolgens: ‘Wat heb ik gezien?’

Een kleine stilte volgt op zijn woorden. Poulain gaat zitten, Renaudel steekt een sigaret op, Dixonne werpt een blik door het raam.

‘Zo gaat het al sinds vanochtend,’ zegt hij. ‘Ze hebben ergens een vermoeden van...’

Pierre volhardt in zijn rustige en halsstarrige houding. Hij zet kalm zijn glas weer op tafel en antwoordt: ‘Misschien. Maar zeker niet van wat ze morgen te wachten staat.’

Poulain begint aarzelend: ‘Zou het niet beter zijn...?’

Terwijl Pierre zich vlug tot hem wendt, zegt hij kortaf: ‘Wat?’

‘Om te wachten...’

En omdat Pierre een gebaar van ergernis gaat maken, voegt Renaudel er vlug aan toe: ‘Drie dagen maar. De tijd om ze in slaap te sussen...’

Pierre kijkt hem recht in het gezicht en vraagt op sarcastische toon: ‘Heb je de stuipen?’

Renaudel springt op, rood van kwaadheid: ‘Pierre!’ protesteert hij.

‘Een opstand kan niet worden uitgesteld,’ verklaart Pierre met kracht. ‘Alles is klaar. De wapens zijn uitgedeeld. De jongens staan op springen om te beginnen. Wanneer we wachten, lopen we het risico ze niet meer in de hand te houden.’

Renaudel en Dixonne zijn stilzwijgend gaan zitten. De strakke blik van Pierre wordt achtereenvolgens op de vier gezichten tegenover hem gevestigd. Met koele stem vraagt hij: ‘Is er iemand van jullie die het er niet mee eens is?’

En als niemand meer een bedenking uit, vervolgt hij: ‘Goed. Dus morgenochtend tien uur. Morgenavond slapen we in de kamer van de regent. Nu moeten jullie luisteren...’

De vier gezichten komen ernstig naderbij terwijl Pierre, die een papier op tafel legt dat hij uit zijn zak heeft gehaald, vervolgt: ‘De opstand begint op zes verschillende plaatsen...’

De kamer van Eva

Eva ligt nog steeds met gesloten ogen. Ze wendt plotseling het hoofd om, met een verwilderde blik, alsof ze zojuist uit een nachtmerrie ontwaakt, en ze geeft een kreet: ‘Lucette!’

Eva komt weer tot bewustzijn, maar het is haar alsof een vuur haar verbrandt.

Met inspanning van alle krachten richt ze zich moeilijk op, slaat de deken terug en gaat op de rand van het bed zitten. Ze voelt zich duizelig. Dan strekt ze haar hand uit en grijpt het glas water dat op het tafeltje aan het hoofdeinde van het bed staat. Ze drinkt het in één teug leeg met vertrokken gezicht. Ze roept nog een keer maar met verzwakte stem: ‘Lucette! Lucette!’

De straat van de samenzweerders

Een bleke, zenuwachtige, achterbaks uitziende jongeman van ongeveer achttien roept: ‘Pierre!’

Deze laatste is juist uit het onaanzienlijke huis gekomen waar zoëven de bijeenkomst van de samenzweerders heeft plaatsgevonden. Bij het horen van zijn naam kijkt Pierre naar de kant van waar geroepen werd, wendt het hoofd af wanneer hij de jongen ziet, zegt vervolgens tegen de twee die voor de deur op wacht staan: ‘Die anderen komen naar beneden. Jullie kunnen ervandoor gaan. Vanavond om zes uur hier vergadering. Niets nieuws?’

‘Niemendal,’ antwoordt een van de kerels. ‘Alleen dat verklikkertje dat naar binnen wilde.’

Met een hoofdbeweging wijst hij naar de jongen, die aan de overkant van de straat, naast zijn fiets, naar hen staat te kijken.

Pierre werpt opnieuw een blik in zijn richting, dan, terwijl hij zijn schouders ophaalt: ‘Lucien? Bah!’

De drie mannen gaan vlug uit elkaar. Terwijl de twee schildwachten zich verwijderen, loopt Pierre naar zijn fiets die op slot staat, en buigt zich eroverheen om de staaldraad los te maken. Gedurende die tijd steekt Lucien de straat over, komt bij hem staan en noemt zijn naam: ‘Pierre...’

Deze richt zich niet eens op. Hij maakt de staaldraad los, bevestigt hem onder aan zijn zadel.

‘Pierre!’ smeekt de ander, ‘luister naar me!’ Tegelijkertijd loopt hij om de fiets heen en nadert Pierre. Deze richt zich op en kijkt Lucien zonder iets te zeggen minachtend aan.

‘Het is mijn schuld niet...’ kermt Lucien.

Met een enkel handgebaar duwt Pierre hem opzij en neemt zijn fiets mee. Lucien loopt hem achterna, en stottert: ‘Ze hebben me zo’n vreselijke pijn gedaan, Pierre... Ze hebben me uren geslagen en ik heb bijna niets gezegd...’

Pierre gaat rustig naar de rijweg en stapt op zijn fiets. Lucien gaat voor hem staan met een hand op het stuur. Zijn gezicht drukt een mengeling van woede en angst uit. Hij windt zich op.

‘Jullie zijn te streng! Ik ben toch nog maar achttien. Wanneer jullie me in de steek laten, zal ik mijn leven lang

denken dat ik een verrader ben. Pierre! Ze hebben me voorgesteld voor ze te gaan werken...'

Bij die woorden kijkt Pierre hem in de ogen, Lucien raakt over zijn toeren; hij klampt zich vast aan het stuur. Hij schreeuwt bijna. 'Maar zeg dan toch iets! Het is voor jou gemakkelijk: jij hebt het niet meegemaakt! Jij hebt het recht niet... Je gaat niet weg zonder dat je me hebt geantwoord... Je gaat niet weg!'

Dan sist Pierre met diepe minachting: 'Vuile kleine aanbinger!' En terwijl hij hem in de ogen blijft kijken, geeft hij hem uit alle macht een draai om zijn oren.

Lucien deinst verstomd terug terwijl Pierre zonder haast op zijn pedalen trapt en wegrijdt.

Er weerklinkt een voldaan gelach: Renaudel, Poulain, Dixonne en Langlois die juist uit het huis komen, hebben het voorval meegemaakt.

Lucien kijkt even naar hen, blijft een ogenblik onbeweeglijk, loopt dan langzaam weg. In zijn ogen schitteren tranen van haat en schaamte.

De kamer van Eva en de zitkamer

De hand van Eva ligt op het tafeltje aan het hoofdeinde bij het lege glas.

Eva richt zich met grote moeite op, huivert, overweldigd door een plotselinge pijn.

Dan slaagt ze erin met wankelende passen de deur van de zitkamer te bereiken, opent die en blijft onbeweeglijk staan.

Op de canapé van de zitkamer ziet ze Lucette, die haar hoofd op de schouder van André heeft gelegd. Enige secon-

den verlopen voordat het jonge meisje haar zuster opmerkt.

Eva roept met doffe stem: ‘André...’

Lucette maakt zich los van haar zwager en snelt op Eva toe.

André staat nauwelijks beschaamd op en komt met rustige stap naderbij.

‘Eva!’ zegt het jonge meisje verwijtend, ‘Je mag niet opstaan...’

‘Blijf hier, Lucette,’ is alles wat Eva antwoordt... ‘Ik wil André alleen spreken.’ Vervolgens draait ze zich om en gaat haar kamer weer binnen.

André komt naar de onthutste Lucette toe en vraagt haar met een gebaar vol tederheid zich te verwijderen en gaat dan op zijn beurt de kamer in.

Hij komt naar zijn vrouw toe, die tegen het tafeltje aan het hoofdeinde geleund staat.

‘André,’ zegt zij met grote moeite, ‘je zult Lucette niet aanraken...’

André doet twee stappen en speelt de verwonderde. Eva verzamelt al haar krachten om te spreken.

‘Veins maar niet. Ik weet het... Ik zie je al maanden bezig... alles is begonnen sinds ik ziek werd... Je zult Lucette niet aanraken.’

Ze heeft steeds meer moeite om iets te zeggen, verzwakt onder de onbewogen blik van André.

‘Je hebt me getrouwd om mijn geld en je hebt me in een hel laten leven... Ik heb me nooit beklagd, maar van mijn zusje blijf je af.’

André kijkt haar nog steeds onbewogen aan. Eva houdt

zich met inspanning van al haar krachten staande en vervolgt met een zekere heftigheid: 'Je hebt geprofiteerd van mijn ziekte, maar ik zal beter worden... Ik zal beter worden, André. Ik zal haar tegen jou verdedigen...'

Aan het eind van haar krachten laat zij zich op bed vallen, waardoor het tafeltje zichtbaar wordt.

André, heel bleek, kijkt nu strak naar het lege glas op dat tafeltje. Met een uitdrukking van een soort opluchting, terwijl de stem van Eva zwakker en zwakker vervolgt: 'Ik zal beter worden en ik zal haar meenemen ver van hier... ver van hier...'

Een weg in een buitenwijk

Half verborgen door een stuk muur staat Lucien op de loer. Hij kijkt spiedend rond, zijn doodsbleke gezicht nat van het zweet, zijn mond trilt van haat. Zijn hand houdt hij in de zak van zijn jasje.

In de verte, op zo'n honderdvijftig meter afstand, verschijnt Pierre, gebogen over zijn fiets. Over de eentonige en trieste voorstadsweg, te midden van steenhouwerswerkplaatsen, komt hij in zijn eentje naderbij. In de verte werken mannen, ze duwen wagentjes voort en lossen vrachtwagens. Pierre komt tussen de fabrieken en de hoge rokende schoorstenen steeds dichterbij.

Het gezicht van Lucien wordt meer en meer gespannen, hij begint een beweging te maken terwijl hij onrustig om zich heen kijkt.

Langzaam haalt hij een revolver uit zijn zak.

De kamer van Eva

De stem van Eva is nog te horen, met een laatste rest van heftigheid: ‘Ik zal beter worden... André, ik zal beter worden... om haar te redden... Ik wil beter worden...’

Haar hand glijdt langs de tafel, ze wil zich vasthouden, valt ten slotte en sleurt het glas en de karaf mee.

Eva, die omdat zij zich zwak voelde op de tafel wilde steunen, rolt op de grond. Geluid van brekend glas.

André kijkt bleek maar onberoerd naar het lichaam van Eva, dat op de grond ligt uitgestrekt.

De weg in de voorstad

Twee revolverschoten knallen. Pierre rijdt nog enige meters wankelend verder en valt op de weg neer.

De kamer van Eva

Lucette stort als een wervelwind de kamer in, gaat naast André staan. Ze ziet het lichaam van Eva op de grond en geeft een kreet.

De weg in de voorstad

Het lichaam van Pierre ligt uitgestrekt midden op de weg, naast zijn fiets waarvan het voorwiel in de lucht blijft draaien.

Achter het stuk muur dat hem verbergt, stapt Lucien op zijn eigen fiets en vlucht zo snel hij trappen kan. In de verte zijn de werklieden opgehouden met werken. Ze hebben de schoten gehoord maar zonder te begrijpen wat er ge-

beurd is, heffen zij hun hoofd op. Aarzelend besluit een van hen de weg af te lopen.

Een zware vrachtauto stopt juist bij het lijk van Pierre. De chauffeur en twee arbeiders springen eruit. In de verte komen andere werklieden snel aanlopen. Spoedig verdringt zich een kring mannen rondom het op de grond liggende lichaam.

Pierre wordt herkend en uitroepen klinken door elkaar heen: ‘Het is Dumaine!’

‘Wie is het?’

‘Het is Dumaine!’

‘Ze hebben Dumaine geraakt!’

In de algemene verwarring heeft niemand aandacht geschonken aan het geluid van een marcherende troep, eerst ver weg maar nu al duidelijker. Plotseling begint heel dichtbij de militie te zingen.

Een arbeider met een verbeterde uitdrukking op zijn gelaat, zegt: ‘Wie denk je dat het gedaan heeft?’

Op dat ogenblik komt een detachement soldaten uit een zijstraat. De een na de ander richten de arbeiders zich op en keren zich tegen de troep die op hen afkomt. In hun blik een grote woede. Een stem roept verontwaardigd: ‘De smeerlappen!’

Het detachement komt steeds dichterbij, de soldaten zingen terwijl de leider aan het hoofd van de stoet onrustig naar de groep arbeiders kijkt. De arbeiders staan nu allemaal recht op en versperren de weg op een dreigende manier. Sommigen maken zich van de groep los en gaan zonder vertoon aan de kant van de weg stenen en stukken ijzer oprapen.

Na enige passen geeft de leider van de troep een com-mando, vervolgens roept hij: ‘Halt!’

Op dat ogenblik staat, terwijl zijn lichaam op de grond blijft liggen, een andere Pierre langzaam op... Het lijkt of hij gedroomd heeft en hij veegt werktuiglijk over zijn mouw. Hij staat met zijn rug naar de stomme scène die zich afspeelt, maar drie arbeiders staan met hun gezicht naar hem toe gekeerd; deze zouden hem kunnen zien en toch zien zij hem niet.

Pierre wendt zich tot de arbeider, die het dichtstbij is...
‘Wel, Paulo, wat is er aan de hand?’

De aangesprokene verroert zich niet. Alleen vraagt hij, terwijl hij zich naar zijn buurman keert en zijn hand uitsteekt: ‘Geef mij er een.’

De tweede arbeider geeft een steen aan Paulo.

Hard beveelt de stem van de leider van het detachement:
‘Maak de weg vrij!’

In de groep arbeiders beweegt niemand. Pierre draait zich vlug om, kijkt naar de twee vijandelijke partijen en mompelt: ‘Er is ruzie in de lucht...’

Vervolgens gaat hij, voor hun ogen onzichtbaar, tussen twee arbeiders door, en verijdert zich rustig... Op zijn weg ontmoet hij met ijzeren schoppen of staven gewapende arbeiders die voorbijgaan zonder hem te zien.

Bij iedere ontmoeting kijkt Pierre een beetje verbaasd en ten slotte verijdert hij zich, zijn schouders ophalend en ervan afziend het te begrijpen, terwijl achter hem de stem van de leider van de troep op gebiedende toon roept: ‘Terug! Ik zeg jullie de weg vrij te maken!’

De kamer van Eva en de zitkamer

André en Lucette hebben het lichaam van Eva op het bed gelegd.

Terwijl André het lichaam van zijn vrouw weer met de pelsdeken toedekt, is Lucette, aan het einde van haar krachten, wanhopig neergezonken en stort dikke tranen over de krachteloze hand van haar zuster. Op hetzelfde ogenblik streelt een vrouwenhand het haar van Lucette zonder dat het jonge meisje er iets van merkt.

Eva staat rechtop en kijkt haar zusje aan...

Op haar gelaat een uitdrukking van glimlachend mededogen, een beetje verbaasd, zoals bij een klein en wat verte-derend leed...

Ze haalt even de schouders op en zonder aan te dringen verwijdert ze zich in de richting van de zitkamer. Terwijl Lucette huilt bij het stoffelijk overschot van haar zuster, loopt Eva, gekleed in haar ochtendjapon, de salon door en begeeft zich naar de vestibule. Maar zij komt Rosa, haar kamenier, tegen, die ongetwijfeld door het lawaai opgeschrikt, behoedzaam komt kijken wat er in de kamer gebeurt. Eva blijft staan, kijkt wat ze doet en spreekt haar aan: 'Rosa.'

Maar Rosa deinst, een weinig verward door hetgeen zij zojuist heeft gezien, terug en loopt vlug naar de dienstbodenkamer.

'Toe! Wat is er Rosa?' houdt zij aan. 'Waar loop je zo hard naartoe?'

Eva is even verbaasd dat zij Rosa uit de salon ziet komen zonder dat zij haar antwoord geeft, zonder haar blijkbaar zelfs gezien of gehoord te hebben.